

De kleinzoon

David Abbott

De kleinzoon

Vertaald door
Marijke Koch

Anthos | Amsterdam

ISBN 978 90 414 1628 5

© 2010 David Abbott. Originally entitled *The Upright Piano Player*.

Published by arrangement with MacLehose Press,
an imprint of Quercus Publishing PLC (UK)

© 2010 Nederlandse vertaling Ambo | Anthos uitgevers,
Amsterdam en Marijke Koch

Oorspronkelijke titel *The Upright Piano Player*

Oorspronkelijke uitgever MacLehose Press

Omslagontwerp Marry van Baar

Omslagillustratie © "Rue des Boutiques Obscures – Scène 1",

door Denis Frémond, privécollectie.

Foto auteur © Patrick Lamb

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers n.v., Antwerpen

Voor Eve

De gevolgen van onze handelingen krijgen vat op ons en
trekken zich niets aan van onze bewering dat we ons inmiddels
verbeterd hebben.

Nietzsche

Het kan de sneeuw geen
zachte witte zier schelen
wie hij raakt

e.e. cummings

DEEL I

NORFOLK

Mei 2004

Hij wist dat het onvergeeflijk was om in zijn oude landrover naar de begrafenis te rijden, maar hij had geen ander vervoer. Bovendien, wat maakte het uit? Wat deed het er nu nog toe? Op de dag dat de politie zijn auto had teruggebracht was hij ermee naar de plaatselijke autodealer gegaan en daar hadden ze de oude veiligheidsgordels eruit gehaald en de moderne, elastische geïnstalleerd. Uit consideratie waren ze er in een paar uur mee klaar, maar hij had in de snelle afwerking eerder een verwijt gezien.

Hij werd niet in de kerk verwacht. Hij had tegen zijn zoon gezegd dat hij het niet aan kon en niet zou komen. Maar 's ochtends wist hij dat hij evenmin weg kon blijven en hij had zich zo haastig geschoren dat hij zich in zijn hals had gesneden en toen hij zijn das onhandig dichtknoopte waren er bloedspatten op de kraag van zijn witte overhemd gekomen. De dokter had hem een week geleden slaappillen voorgeschreven, maar hij had ze niet ingenomen omdat hij geen vergetelheid wilde. Nu zaten zijn ogen bijna dicht, zoals bij een bokser na een stevige linkse directe tegen zijn kaak. Onderweg naar de kerk was hij in de berm beland en hij had vijftig meter fluitenkruid neergemaaid voor hij weer op de weg reed. Hij volgde de pijlen die op de hekpalen waren gekalkt en parkeerde de auto in de wei naast de

kerk. De zon stond hoog aan de hemel en bij het zien van het grote aantal rode auto's in het weiland nam zijn neerslachtigheid toe.

Toen hij het kerkpad op liep luisterde hij of er muziek klonk. Natuurlijk was er muziek. Muziek had hen verbonden. Favoriete cassettes werden in de auto keer op keer afgedraaid, om bepaalde woorden in een liedje of een uitgelaten riff hadden ze altijd precies op het juiste ogenblik uitgelaten gelachen. Hij hoopte dat iemand over de muziek had nagedacht, iets had uitgekozen wat geschikt was maar niet te religieus. Hij zou het zelf hebben gedaan, zou het beter hebben gedaan dan wie ook, maar ze hadden hem die taak bespaard. Rust wat uit, hadden ze gezegd. Uitrusten?

In de kleine uurtjes van de afgelopen nacht had hij zijn versleten exemplaar van *Hymns Ancient & Modern* geraadpleegd. Hij probeerde te gissen wat zijn zoon zou uitkiezen en zocht in de inhoudsopgave naar gezangen voor speciale gelegenheden, maar hij had er alleen het bewijs gevonden dat de victorianen zich vooral met zonde en zelfverbetering bezighielden. Er waren gezangen voor een geheelonthoudersbijeenkomst, gezangen voor een onderwijzersbijeenkomst, gezangen voor het leggen van een funderingssteen voor de kerk, maar hij kon geen passend vaarwel vinden voor een kleine jongen die aan een rijdende landrover had gebungeld.

De kerkdeur was gesloten maar door de open ramen hoorde hij het rijzen en dalen van een gebed en hij begreep dat het te laat was om naar binnen te gaan. In zijn verbeelding stelde hij zich het gepiep van de deur en het geklak van zijn schoenen op de stenen vloer voor, en de hoofden van de gemeente die zich expres niet omdraaiden.

Hij liep het pad af naar het verse graf. De grasmat die over de

zijkanten was gedrapeerd deed hem aan een uitstalling in een tuincentrum denken, veel te opvallend voor deze plek met verpieterde graszoden en oude stenen. Het open graf had bijna iets speels, was niet veel meer dan een geul in de aarde. Maar prompt kwamen de beelden weer op in zijn hoofd en zat hij weer op de bank met zijn arm om de smalle schouders van de jongen en hij wist dat het geen vergissing was geweest.

Beste hersens, houd hier alsjeblieft mee op, smeekte hij.

Hij keek om zich heen op zoek naar iets wat hem kon afleiden. De dichtstbijzijnde grafstenen droegen de naam van de familie van zijn schoondochter. Vlak naast het verse graf en er beschermend naar overhellend, stond de grafzerk van John en Clara Burnham, de overgrootouders van moederszijde van de jongen. Misschien zouden over honderd jaar bezoekers van de kerk zich afvragen hoe het kwam dat een achtjarige jongen genaamd Cage hier tussen de langlevende Burnhams zijn laatste rustplaats had gevonden.

En toen hoorde hij het.

De vertrouwde klanken van een chachacha kwamen uit de kerk. Op een avond tijdens het eten waren ze het allemaal met elkaar eens geweest dat Ruben Gonzalez de beste muzikant van Cuba was. Weer zag hij de jongen van zijn stoel afglijden en met geheven armen, rondzweepende donkere haren en zijn volmaakte achterhoofd in de keuken ronddansen. Hij schaamde zich dat hij zich zorgen had gemaakt over de muziek. Waarom had hij eraan getwijfeld of zijn zoon een goede keus zou maken? God wist dat niemand zo'n hechte band met hem had, dat niemand meer van hem hield. Zelfs ik niet, dacht hij, en ik hield machtig veel van hem.

Toen de kerkdeur openging deed hij een stap bij het graf vandaan. Hij wilde niet vooraan staan en trok zich terug in de be-

schutting van de sleedoorns bij de kerkmuur. Twee mannen droegen het kistje op hun schouders, terwijl de klanken van het laatste couplet van *La Engañadora* naar buiten stroomden. Hij merkte dat hij met zijn voet het ritme meetikte. Hij hield ermee op, al wist hij dat niemand het door het hoge gras had kunnen zien. Wat moest het de dragers moeilijk vallen zulke langzame afgemeten passen vol te houden terwijl de muziek om een wilder tempo vroeg.

Zijn zoon en schoondochter kwamen de kerk uit. Zij droeg Beth, die nu twee was en zijn enige kleinkind. Achter hen vormden haar ouders en haar drie zussen met hun mannen, partners en kinderen een groep om hen heen. Hij wist dat de Burnhams dit verlies te boven zouden komen, het zou hen nader tot elkaar brengen en de familiebanden sterker maken. Hij kon door de bomen de dakpannen van het ouderlijk huis zien, het stond slechts vijftig meter van de kerk vandaan, knus weggestopt in het dal, daar waar de weg omlaag voert naar de vallei. Het graf van zijn kleinzoon zou goed worden verzorgd. De Burnhamkant van de familie zou de jongen niet in de steek laten.

Zijn zoon zag hem toen de rouwenden zich om het graf opstelden. Hij glimlachte even ten teken dat hij hem had gezien, maar hij probeerde niet om hem met een gebaar dichterbij te noden. Hij bleef een tijdje staan zonder ook maar iets te horen of te zien, waarna hij door de zij-ingang wegglipte en naar zijn auto terugliep. Er was na de dienst een koud buffet bij de Burnhams, maar dat zou hij overslaan. Hij was nu niet in staat om mensen te zien. Hij ging in de auto zitten en sloot zijn ogen. Hij zou even uitrusten voor hij naar huis reed.

Er werd op het raampje getikt.

‘Pap, doe het portier open.’

Hij bewoog even, sliep al bijna.

‘Ik kom je halen. Je moet meekomen.’

Hij zag het dierbare gezicht van zijn zoon aan de andere kant van het raampje, slechts een paar centimeter bij hem vandaan. Hij zag er slecht uit, doodziek zelfs. Dat was hij in zekere zin toch ook? Zeggen ze niet dat je de dood van een kind nooit te boven komt? Hij draaide het raampje omlaag en schudde zijn hoofd.

‘Ik kan daar niet naar binnen gaan.’

‘Pap, ik heb jou daar nodig.’

‘Ach, nee.’

‘Ik wil dat zij weten dat ik jou niet ook nog ben kwijtgeraakt.’

Het huis van de Burnhams was mooi. Een witgepleisterde voorzijde met een Hollandse trapgevel, en daarin de ramen en deuren op een aantrekkelijke manier symmetrisch gerangschikt. De zon was een stukje opgeschoven zodat het volle zonlicht door de ramen van de woonkamer naar binnen viel. Henry had het te warm, hij zat op een lage stoel die uit de kinderkamer was gehaald om als extra zitplaats te dienen. Hij wachtte geduldig tot het allemaal voorbij zou zijn. Zijn hoofd was op heuphoogte van de mensen en zolang hij niet opkeek zou hij niemands blik kruisen. Af en toe gaf iemand hem een klopje op zijn schouder en liep dan weer door. Twee klopjes waren de meest gebruikelijke vorm waarin deelneming werd betuigd. De dominee had hem er maar een gegeven, maar hij had zijn hand net iets langer laten rusten dan de anderen en had iets wat op een kneepje leek gegeven. Omdat men niet wist wat te zeggen, zei men maar niets.

Hij moest ingedut zijn, want tot zijn verrassing voelde hij ineens de hand van zijn zoon onder zijn elleboog terwijl die hem overeind hielp.

‘Kom mee naar de keuken, pap, daar is het rustiger.’

Hij werd naar een oorfauteuil naast het fornuis geleid. Zijn lichaam zonk weg in de kussens en hij sloot zijn ogen. Het was drie uur 's middags. Hij sliep zes uur aan één stuk. Toen hij wak-

ker werd zag hij dat er stapels witte borden en rijen glanzende glazen op de keukentafel stonden. De keuken was opgeruimd en schoon. Ze moeten rondom hem hebben schoongemaakt en op fluistertoon hebben gesproken, als ze al spraken. Toen hij opstond moest hij zich aan de stoel vasthouden om niet te vallen. De laatste tijd had zijn linkerknie de gewoonte op slot te gaan als hij hem niet af en toe boog. Hij schopte een paar keer naar een onzichtbare bal en kon toen zonder steun rechtop blijven staan. Het was bijna donker in de keuken, het enige licht kwam van een lampje op de keukenkast. Ze hadden hem kennelijk laten slapen. Het leek ongepast dat ze zoveel rekening met hem hielden.

‘O, je bent zover.’

Zijn zoon kwam de keuken in.

‘We gaan Beth naar huis brengen. We kunnen langs jouw huis gaan als je wilt.’

‘Nee, ik heb geslapen. Ik kan zelf naar huis rijden.’

Plotseling hield hij zijn zoon in zijn armen.

‘Het was een ongeluk, pap, een ongeluk.’

Henry antwoordde niet maar omhelsde hem stevig. Er hing een geur van houtrook in het haar en de kleren van zijn zoon. De familie moet de openhaard in de voorkamer hebben aangestoken, niet voor de warmte, dacht hij, maar omdat het op een dag als vandaag ondraaglijk was om aan een leeg graf te denken. Hij drukte een kus op de zachte huid van de slaap van zijn zoon en liet hem los.

Hij zat, nog steeds in zijn pak, in een leunstoel toen de telefoon ging. Hij wist hoe laat het was omdat hij al een tijdje wakker was en naar de radio luisterde, weer abracadabra over de wederopbouw van Irak. Het was vier uur 's ochtends, maar het verbaasde hem niet dat hij werd gebeld. Hij kwam moeizaam overeind uit de stoel en stapte op weg naar de telefoon op zijn boek. Hij nam aan dat het zijn zoon was.

Hij herkende de stem van zijn schoondochter.

‘Heb ik je wakker gemaakt?’

‘Nee, je hebt me niet wakker gemaakt.’

‘Gelukkig. Ik wil niet dat jij slaapt en ik niet.’

Ze had opgehangen nog voor hij antwoord kon geven. Eindelijk was de schuldige aangewezen. Het was de eerste keer sinds de dood van haar zoon dat ze het woord tot hem had gericht.

‘Veel plezier. Zorg dat je geen natte voeten krijgt!’

Ze had bij de voordeur gestaan en naar hen geroepen toen ze vertrokken. Hij was gekomen om de jongen mee te nemen voor een tochtje. Ze zouden naar het vogelreservaat rijden en er foto’s maken. Zijn kleinzoon had oog voor die dingen en hij was geduldig. Zo nodig kon hij uren roerloos in het riet blijven zitten. Eigenlijk was dat vreemd. Thuis was hij net als de meeste jongens heel beweeglijk, maar aan het meer werd hij volwassen. Ze waren allebei eerzuchtig en hadden een wedstrijd gemaakt van de tochtjes. Ze mochten elk vijf keer een foto maken, om de beurt en met dezelfde camera. Thuis zette hij de foto’s op zijn computer en later kozen de ouders van de jongen de winnaar uit. Bijna elke keer won een foto van de jongen.

Het vogelreservaat was maar twintig kilometer rijden en zelfs in het weekend was het zelden druk op de weg. Ze hadden nooit haast: om te beginnen omdat de auto niet sneller kon, maar vooral omdat ze graag tijd wilden hebben om te kletsen. Als ze eenmaal bij het meer waren konden ze alleen nog maar haastig fluisteren of gebarentaal gebruiken.

Die middag had hij een bijzonder verhaal voor hem.

‘Vertel, opa, wat is er gebeurd?’

‘Dit is een van mijn waargebeurde verhalen, snap je?’

De jongen had geglimlacht.

‘Je weet toch dat ik altijd vroeg opsta? Vanochtend ging ik net

als altijd de krant kopen, er was nog niemand op straat. Op de terugweg, vlak na de boogbrug, als ik moet remmen om links af te slaan, zag ik hem.'

Hij had even gearzeld en de jongen aangekeken en die had alleen zijn wenkbrauwen opgetrokken. Met zijn acht jaar was hij oud genoeg om te genieten van een dramatische pauze.

'Het was een kerkuil. Hij steeg op uit het weiland en ging naast de auto vliegen. Ik had het raampje opengedraaid en de uil was nog geen twee meter bij me vandaan, op ooghoogte. Hij vloog met de auto mee en eerlijk waar, hij staarde de hele weg naar me, alsof ik een lekkere veldmuis was.'

Gegiechel was zijn beloning geweest.

'Ik reed dertig kilometer per uur en hij bleef tweehonderd meter lang naast me vliegen, hij hoefde nauwelijks zijn vleugels te bewegen om me bij te houden.'

Hij had nog meer kunnen zeggen. Hij had kunnen zeggen dat hij het gevoel had gehad dat hij gezegend was. Dat het gezicht van de vogel hem met verwondering had vervuld, van dichtbij nog platter dan je zou denken, als een vogel in een tekenfilm die tegen een muur is gevlogen. Het leek een cadeautje. Zoals wanneer je een ijsvogel ziet, alsof hij uitverkoren was, een gunstig voorteken.

Hoe kan een man zich zo vergissen?

Hij maakte een kop koffie voor zichzelf. Er stonden al drie volle bekers op het aanrecht. Die moesten er al dagen staan want op het zwarte oppervlak lag een laagje grijs stof. Hij zette de verse kop ernaast en opende de achterdeur naar de tuin. De nachtlucht was koud en hij deed de deur weer dicht. Zo werkt de banaliteit van verdriet: de eindeloze herhaling van zinloze handelingen. Acht dagen lang had hij binnen de muren van zijn huis rondgelopen, had hij ramen geopend en gesloten, kastjes ge-

controleerd, in de lege koelkast getuurd en was hij de trap op gelopen terwijl hij zich afvroeg waarom hij dat deed. Zelfs muziek had hem geen verlichting gebracht. Als hij al af en toe aan de piano ging zitten kon hij zich er nooit toe zetten om te spelen. Later op de dag won vermoeidheid het van zijn rusteloosheid en moest hij in een stoel gaan zitten en op de slaap wachten. Nu zijn schuld was bevestigd was die fase voorbij. Hij liep de woonkamer weer in en pakte het flesje met slaappillen van de schoorsteenmantel. Laten we vergetelheid maar eens een kans geven, dacht hij.

Uren later werd hij wakker. Hij had een droge mond en zijn eerste bewuste gedachte was aan de jongen en de reeks gebeurtenissen die hij uit zijn hoofd had proberen te zetten. Langzaam drong het geluid van een huiselijk duet van stromend water en bordengekletter tot hem door. Er was iemand beneden. Zijn voordeur was nooit op slot. Dat was voor hem een principieel punt geweest toen hij uit Londen verhuisde, een van de redenen waarom hij hier was komen wonen. Hij had willen geloven dat wat hem in Londen was overkomen iets abnormaals was geweest dat alleen in de grote stad gebeurde; hier, waar de tijd stilstond telden de oude zekerheden nog, kon je de deuren van je huis en je auto openlaten zonder gevaar te lopen. Ze hadden hem gewaarschuwd dat dit niet langer het geval was en dat zijn romantische ideeën gevaarlijk konden zijn.

Onderweg naar het meer waren ze bij Bartons benzinstation gestopt. Het was een van de laatste zelfstandige stations en de twee pompen werden zelden gebruikt. Zowel de plaatselijke bewoners als de toeristen gaven de voorkeur aan de voorzieningen en lagere prijzen van het Shellstation vier kilometer verderop bij de rotonde. De oude Barton had de plek waar zijn overbodige

pompen stonden tot een minimarkt verbouwd waarmee hij een redelijke handel dreef. Je kon er blikvoedsel kopen, jumbozakken met bevroren patat, en touw, schoensmeer, een zak houtskool, brood, kranten, en seizoensfruit, -groenten en -bloemen van boerderijen en tuinen in de omgeving. Fruit en groenten lagen uitgesteld op tafels buiten en meestal stond daar wel iemand iets uit te zoeken.

Het hoorde bij hun ritueel om bij Barton een fles gekoeld mineraalwater te kopen om mee naar het meer te nemen. De eerste keer dat hij de jongen iets te 'zuipen' had aangeboden had die het uitgeschaterd om dit nieuwe en zo te horen onfatsoenlijke woord. Van toen af aan hadden ze flessenwater altijd zo genoemd.

'Ik ga wat te zuipen kopen.'

Hij was uit de auto gesprongen zoals hij al ontelbare malen had gedaan, de deur openlatend en de motor draaiende. O ja, en de cameratas en het statief op de achterbank. Hij rilde bij de herinnering daaraan. Naderhand had hij tegen de politie gezegd dat hij de jongeman bij de tafel wel had gezien maar verder geen aandacht aan hem had geschonken.

Hij was misschien een paar minuten in de winkel geweest. Hij zou eerder naar buiten zijn gegaan als Bartons getrouwde dochter hem niet een lot had verkocht toen hij ging betalen. Ze had hem gevraagd om zijn naam en telefoonnummer op het strookje te schrijven. Dagen later had hij ze opnieuw opgeschreven en de tijd gecontroleerd. Hij kon haar niet de schuld geven.

Later vernam hij uit de getuigenis van de jongeman wat er was gebeurd terwijl hij in de zaak was. Lance Rivers was achttien en aan heroïne verslaafd. Hij was liftend op weg naar zijn oma in Lincoln, het laatste familielid dat hem nog onderdak wilde verschaffen. Hij had wat fruit van de tafel gepakt en in zijn zak gestopt en liep langs de auto toen hij de cameratas zag. In een im-